

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania S. S.A. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem P. z siedzibą w W.
o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2024 r.,
zażalenia odwołującej się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 30 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 2008/22,

1. oddała zażalenie,

**2. wniosek o zwrot kosztów postępowania zażaleniowego
pozostawia do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie decyzją z 27 marca 2019 r. ustalił podstawy wymiaru składek ubezpieczonej J. B., przyjmując zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, że jak pracownik S. S.A. z siedzibą w W., będąc jednocześnie zatrudnioną w ramach umów zlecenia zawartych ze Stowarzyszeniem P., wykonywała pracę na rzecz swojego pracodawcy.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 20 maja 2022 r. na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. uchylił decyzję i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez Zakład.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, po apelacji Zakładu, wyrokiem z 30 marca 2023 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

S., w zażaleniu wniesionym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zarzuciła rażące naruszenie art. 477^{14a} w zw. z art. 477¹¹ k.p.c. „poprzez nieuchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzji Organu rentowego oraz nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio Organowi rentowemu, podczas gdy Organ rentowy rażąco naruszył przepisy o postępowaniu administracyjnym i nie przeprowadził postępowania administracyjnego w stosunku do wszystkich podmiotów, które powinny być jego stroną tj. wobec Ubezpieczonej i płatnika składek. Organ rentowy prowadząc postępowanie po pierwsze nie zapewnił udziału Ubezpieczonej, którą sam oznaczył jako strona decyzji, a po drugie całkowicie pominął płatnika składek tj. Stowarzyszenie P. (dalej: Stowarzyszenie). Płatnik składek brał udział dopiero w postępowaniu sądowym jako zainteresowany. Ubezpieczona nie brała udziału ani w prowadzonym przez Organ rentowy postępowaniu administracyjnym, ani w postępowaniach sądowych. Ponadto Sąd Apelacyjny, wydając zaskarżony wyrok, pominął samą Ubezpieczoną, uznając tylko udział Stowarzyszenia oraz nie rozpoznał istoty sprawy. Powyższe niewątpliwie uzasadnia konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego, w szczególności rażąco wadliwej decyzji Organu rentowego oraz konieczność wydania przez Organ rentowy właściwej decyzji, po uprzednim przeprowadzeniu prawidłowego postępowania przed Organem rentowym, z udziałem wszystkich stron tegoż postępowania. Jednocześnie wskazała, że przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji nie doprowadzi do usunięcia uchybień popełnionych przez Organ rentowy, w szczególności nie zapewni Ubezpieczonej możliwości udziału w tym postępowaniu na prawach strony”.

Skarżąca S. wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz przyjęcie, że sąd drugiej instancji powinien uchylić wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego, a następnie przekazać

sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu w trybie art. 477^{14a} k.p.c.

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie uzasadnia wniosku skarżącej o przekazanie sprawy bezpośrednio organowi rentowemu w trybie art. 477^{14a} k.p.c.

Wskazana w zażaleniu podstawa zaskarżenia – art. 477^{14a} w związku z art. 477¹¹ k.p.c. - wykracza poza zakres kontroli Sądu Najwyższego na obecnym etapie sprawy. Podstawą procesowego orzeczenia Sądu Okręgowego był art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Sąd Apelacyjny ocenił to negatywnie, czyli za nieuprawnione i nieuzasadnione uznał zastosowanie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Tylko ta podstawa może podlegać kontroli w trybie zażalenia przed Sądem Najwyższym, czyli uchylenie orzeczenia Sądu pierwszej instancji ze względu na zastosowanie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Rzecz w tym, że podstawą uchylenia decyzji i orzeczenia Sąd Okręgowego nie były art. 477^{14a} w zw. z art. 477¹¹ k.p.c., a tylko odrębna i szczególna regulacja z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. W trybie obecnie dopuszczalnego zażalenia tylko ta podstawa podlegała kontroli, jako że tak wąski zakres kontroli wynika właśnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Błędne było założenie Sądu pierwszej instancji, że przedmiot sprawy przed organem rentowym, czyli ustalenie wyższej podstawy wymiaru składek w przypadku zatrudnionego w sytuacji uregulowanej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podpada pod regulację procesową z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym i określającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie sposób utożsamiać z „decyzją nakładającą na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie”. W szczególności określenie podstawy wymiaru składek nie jest tożsame z nałożeniem na ubezpieczonego zobowiązania (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2023 r., II UZ 45/23).

Skoro płatnik składek nie ma w prawie procesowym statusu ubezpieczonego, to w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości

podstawy wymiaru składek art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania. Nie jest to bowiem sprawa, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie. Płatnik składek kwalifikowany jest natomiast jako inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 października 2022 r., II UZ 28/22).

Należy zauważyć, że decyzja pozwanego wydana na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdza jedynie to co w sferze faktycznej już istnieje i ustalenie podstawy wymiaru składek również należy do sfery faktycznej tej relacji, w której pracownika wykonuje pracę na rzecz pracodawcy także na podstawie umowy cywilnej. Nie spełnia się zatem dyspozycja szczególnej regulacji z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., bowiem nie jest to decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie. Innymi słowy skarżąca nie wykazuje, aby zachodziły przesłanki do stosowania przez Sąd pierwszej instancji tego przepisu, pomijając, iż w zażaleniu nie zarzuca naruszenia tego przepisu.

Wniosku zażalenia nie uzasadniają zarzuty naruszenia art. 477^{14a} w zw. z art. 477¹¹ k.p.c.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu uchylenia decyzji odwołał się do kwestii procesowych, w szczególności braku udziału w postępowaniu przed organem rentowym ubezpieczonej i zainteresowanego Stowarzyszenia, co nie prowadzi do uwzględnienia zażalenia z tej przyczyny. Po wniesieniu odwołania sprawa staje się sprawą cywilną (art. 1 i 2 k.p.c.) i podlega rozpoznaniu w dwuinstancyjnym postępowaniu przed sądem powszechnym. Art. 477^{14a} k.p.c. nie może być stosowany przez sąd pierwszej instancji. Potwierdza to wyjątkowość i zakresową odrębność art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Z tych względów przedmiotem kontroli orzeczenia Sądu Okręgowego nie była zatem ocena czy pozwany organ przeprowadził właściwe postępowanie w stosunku do wszystkich podmiotów, które powinny brać w nim udział. Innymi słowy art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie jest regulacją, która otwierałaby ocenę w tym zakresie. Sprawa będzie rozpoznawana przez Sąd Okręgowy, który samodzielnie powinien zdecydować o kwestiach podmiotowych wskazanych w obecnym zażaleniu, czyli o udziale w sprawie drugiej spółki, jako że odwołanie

przysługuje do sądu ubezpieczeń społecznych i sąd pierwszej instancji jest gospodarzem procesu co odnosi się również do stosowania art. 477¹¹ k.p.c. Sąd Najwyższy nie zastępuje w tej roli Sądu powszechnego rozpoznającego odwołanie od decyzji organu rentowego i prowadzącego postępowanie. Niemniej przepis art. 477¹¹ k.p.c. obowiązuje niezależnie od tego, kogo organ rentowy wskazał w decyzji za stronę postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 2021 r., I USKP 26/21). Należy zauważyć, że Stowarzyszenie przystąpiło do sprawy, natomiast brak faktycznego uczestnictwa ubezpieczonej w sprawie, mimo zawiadomień kierowanych do niej na znane adresy nie musi być przeszkodą do prowadzenia postępowania.

Sąd drugiej instancji nie naruszył art. 477^{14a} k.p.c., gdyż go nie stosował. Może zastosować tę regulację zasadniczo w sytuacji wyjątkowej, czyli w aspekcie wadliwości dalej idących niż nierozpoznanie istoty sprawy lub konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (por. art. 386 § 4 k.p.c.).

Negatywna ocena zarzutów zażalenia uzasadniała jego oddalenie (art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego należy uznać za przedwczesny, jako że koszty postępowania zażaleniowego przed Sądem Najwyższym składają się na koszty procesu i sąd rozstrzyga o tych kosztach w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.).

[SOP]

[ms]

